

جامعه‌شناسی کودکی

ویلیام. ای. کورسارو

ترجمه علیرضا کرمانی / مسعود رجبی اردشیری

کورسارو، ویلیام ای. ۱۹۶۸ - ۴
 جامعه‌شناسی کودکی / ویلیام ای. کورسارو؛ مترجمان: علیرضا کرمانی - مسعود
 رجیبی اردشیری - تهران: نشر ثالث، ۱۳۹۲.
 ۶۰۲ ص.

The sociology of childhood, 2nd ed, c2005. عنوان اصلی:
 شابک ۳ - ۷۶۰ - ۳۸۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸
 ISBN 978-964-380-760-3

کودکان.

۲۲/۳۰۵

HQ ۹/۷۷/۲

دفتر سردی: تهران کورن / بین ایران‌شهر و ماهشهر / پ ۱۵۰ / طبقه چهارم / تلفن: ۸۸۳۰۲۴۳۷
 فروشگاه: بان کریمخان زند / بین ایران‌شهر و ماهشهر / پ ۱۴۸ / تلفن: ۷-۸۸۳۲۵۳۷۶

جامعه‌شناسی کودکی

• ویلیام ای. کورسارو • ناشر: نشر ثالث

• مترجمان: علیرضا کرمانی - مسعود رجیبی اردشیری

• مجموعه فلسفه و علوم اجتماعی

• چاپ اول، ۱۳۹۳ / ۱۱۰۰ نسخه

• لیتوگرافی: ثالث • چاپ: سازمان چاپ احمدی • صحافی: مهر

• کلیه حقوق محفوظ و متعلق به نشر ثالث است

ISBN 978-964-380-760-3

• شابک ۳ - ۷۶۰ - ۳۸۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

پست الکترونیک: Info@salespub.co

• سایت اینترنتی: www.salespub.co

• قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

فهرست

۹	مقدمه
۱۵	بخش اول. مطالعه جامعه‌شناختی کودکان
۲۳	۱. نظریات اجتماعی کودکی
۲۳	کشف دوباره کودکی به وسیله جامعه‌شناسی
۲۶	نظریه‌های سنتی: جامعه‌پذیری
۴۵	«بازتولید تفسیری»: مشارکت جمعی کودکان و جامعه
۵۸	خلاصه
۶۱	۲. ساختار کودکی و بازتولیدهای تفسیری کودکان
۶۱	پیش‌فرض‌های دیدگاه ساختاری
۶۱	کودکی، فعالیت‌های کودکان و «بازتولید تفسیری» در فرهنگ گروه همسال
۸۴	خلاصه
۸۵	۳. روش‌های مطالعه کودکان و کودکی
۸۷	روش‌های کلان‌نگر

- ۹۳ روش‌های خردنگر
- ۱۰۳ روش‌های غیرمتداول مطالعه کودکان
- ۱۰۶ ملاحظات اخلاقی درخصوص پژوهش در زندگی کودکان
- ۱۰۹ خلاصه

بخش دوم. کودکان، کودکی و خانواده‌ها در

- ۱۱۱ متن تاریخی و فرهنگی
- ۱۱۷ ۴. نگاه‌های تاریخی در باره کودکی و کودکان
- ۱۱۹ کتاب «قرن‌های کودکی»، اثر فیلیپ آریس
- نظریات مربوط به نظریات مقیاس کلان (Grand Stage)
- ۱۲۳ نظریات خانواده و کودکی
- ۱۲۸ تاریخ جدید کودکی
- ۱۵۰ خلاصه
- ۱۵۳ ۵. تغییر اجتماعی، خانواده‌ها و کودکان
- ۱۵۳ بررسی تغییر و تحولات خانوارها از نگاه کودکان
- ۱۵۶ زندگی روزانه کودکان در خانواده‌ها
- تأثیرات تغییرات اجتماعی-اقتصادی بر کودکان و کودکی در
- ۱۷۵ جوامع غربی
- تأثیرات تغییرات اجتماعی-اقتصادی اخیر بر کودکان
- ۱۸۶ کودکی در جوامع در حال توسعه
- ۱۹۰ خلاصه

بخش سوم. فرهنگ‌های کودکان

- ۱۹۹ ۶. فرهنگ‌های گروه‌های همال کودکان و «بازتولید تفسیری»
- ۱۹۹ بررسی فرهنگ‌های گروه‌های همال از دیدگاه کودکان

اهمیت محوری فرهنگ‌های گروه‌های همال برای دیدگاه «بازتولید

۲۰۱ تفسیری»

۲۱۱ ابعاد نمادین فرهنگ‌های کودکان

۲۲۹ ابعاد مادی فرهنگ‌های کودکان

۲۳۹ خلاصه

۲۴۳ ۷. مشارکت و کنترل در فرهنگ‌های ابتدایی گروه‌های همال

۲۴۶ موضوعات محوری در فرهنگ‌های اولیه گروه‌های همال

۲۴۸ مشارکت اجتماعی و الکتی اشتراکی و مشارکت اجتماعی

۲۶۹ استقلال و کنترل در فرهنگ‌های همال

۲۸۵ خلاصه

۲۹۱ ۸. تضاد و تعادل در فرهنگ‌های ابتدایی گروه‌های همال

۲۹۲ تضاد و روابط تعادل

۳۰۹ تمایز اجتماعی در فرهنگ‌های اولیه گروه‌های همال

۳۴۰ خلاصه

۳۴۳ ۹. فرهنگ‌های گروه‌های همال نوجوانان

۳۴۴ فرهنگ‌های همالان در نوجوانی

۳۶۰ استقلال و هویت در فرهنگ‌های همال نوجوانان

۳۷۷ مشاجرات، تضادها، دوستی‌ها و جنسیت

۳۹۳ خلاصه

۳۹۰ بخش چهارم. کودکان، مشکلات اجتماعی و آینده کودکان

۴۰۷ ۱۰. کودکان، مشکلات اجتماعی و خانواده

۴۰۷ تغییر ساختارهای خانوادگی و تأثیر آن بر زندگی کودکان

۴۰۸ کار، خانواده‌ها و کودکی

۴۱۹ طلاق و آثار آن بر کودکان

۴۳۲	کودک‌آزاری در خانواده
۴۴۱	خلاصه
۴۴۵	۱۱. کودکان، مشکلات اجتماعی و جامعه
۴۴۵	فقر و کیفیت زندگی کودکان
۴۷۳	بارداری در دوره نوجوانی و کودکان خارج از چارچوب ازدواج
۴۸۷	خسونت، قربانی شدن و تباه شدن کودکی
۴۹۸	خلاصه
۵۰۳	۱۲. آینده‌نگاری
۵۰۸	چالش‌های بزرگ
۵۲۳	پیشهادهای نرومانه در جهت غنی ساختن زندگی کودکان
۵۵۱	نتیجه
۵۵۵	کتاب‌شناسی
۵۸۳	واژه‌نامه
۵۹۱	نمایه‌اساسی

مقدمه

این ویرایش همانند ویرایش اول [چاپ ۱۹۹۷]، به بحث در بارهٔ کودکان و کودکی از منظری اجتماعی-مشتی می‌پردازد. این کتاب رهاورد نظریات و تجربیات من از آموزش و پژوهش‌های من در سال‌های گذشته است. جامعه‌شناسی در حال حاضر صاحب سنتی جاافتاده برای مطالعه کودکان و کودکی است و اگر نه به طور کامل، دیگر موضوعی حاشیه‌ای برای جامعه‌شناسی به شمار نمی‌رود. امروزه علاوه بر این کتاب، متن‌های اساسی دیگری با موضوع کودکان یا کودکی منتشر و شمار روزافزونی از دوره‌های درسی در بارهٔ جامعه‌شناسی کودکی در کالج‌ها و دانشگاه‌ها راه‌اندازی شده است. خلاصه این‌که از آن پس چاپ این کتاب به بعد [۱۹۹۷] مسائل بسیاری تغییر کرده‌اند.

کارهای نظری و تجربی جدید و مهمی به وسیلهٔ تعدادی از صاحب‌نظران که به استقلال مفهومی کودکان و کودکی در حوزهٔ مطالعات اجتماعی اعتقاد دارند انجام شده است [الان^۱ (۲۰۰۰)؛ کورسارو^۲ (۲۰۰۳)؛ جیمز^۳، جنکس^۴ و پراوت^۵].

1. Lena Alanen

2. Corsaro

3. James

4. Jenks

5. Prout

(۱۹۹۸)؛ مایال^۱ (۲۰۰۲)؛ تورن^۲ (۱۹۸۷). در این آثار به کودکان به عنوان واحدها و مقوله‌های اساسی مطالعه توجه شده است و کودکان و کودکی به محور تحلیل‌ها تبدیل شده‌اند؛ آن‌ها دیگر مقوله‌های طفیلی موضوعاتی از قبیل خانواده‌ها و مدارس نیستند؛ وضعیتی که آن‌ها را وابسته فرض می‌کند [کورتروپ^۳ (۱۹۹۴a)]. علاوه بر این، ما شاهد توسعه بخش «جامعه‌شناسی کودکان و جوانان» در انجمن جامعه‌شناسی آمریکا^۴ و یک گروه مرتبط با «جامعه‌شناسی کودکی» در انجمن بین‌المللی جامعه‌شناسی^۵ بوده‌ایم.

در وی‌است جدید، نتایج تحقیقات در مورد کودکان را به روز کرده‌ام و به ویژه به مطالعات مربوط به روابط همالان، دوستی‌ها، فرهنگ‌های کودکان همال و تحلیل‌های ابعادی کودکان متمرکز شده‌ام. همچنین شاخص‌های آماری در خصوص زندگی کودکان، هم در کشورهای توسعه یافته و هم کشورهای در حال توسعه را بررسی کرده‌ام. علاوه بر این‌ها بخش جدیدی به کتاب افزوده‌ام که روش‌شناسی‌های مختلف برای مطالعه کودکان و کودکی را بررسی و ارزیابی می‌کند و ملاحظات اخلاقی در مطالعات کودکان را متذکر می‌شود. با این‌که مطالب جدید بسیاری به این کتاب افزوده شده است، باید خاطرنشان کنم پوشش دادن آنچه امروزه در حال تبدیل شدن به شمار (حجم) گسترده‌ای از تئوری‌ها و تحقیقات مرتبط به جامعه‌شناسی کودکان در خصوص کودکان است، بسیار مشکل است. بنابراین، آنچه در این کتاب مد نظر است به هیچ وجه شامل همه موضوعات این حوزه نیست. تمرکز من بر روی روابط کودکان با همالان است تا بزرگسالان و دامنه مطالعاتم، در خصوص فرهنگ‌های کودکان گروه‌های همال، به دوره قبل از بلوغ، یعنی دوازده سالگی محدود شده است. علاوه بر این، به ارائه دیدگاهی تفسیری برای جامعه‌شناسی کودکان پرداخته‌ام که مراد مقابل دیدگاه نسبتاً سنتی جامعه‌پذیری یا دیدگاه‌های مرتبط با کودکان قرار می‌دهد. براساس دیدگاه من کارهای خوب بسیاری که در سنت جامعه‌پذیری

1. Barvy Mayali

2. Barrie Thorne

3. Qvortrup

4. American Sociological Association

5. International Sociological Association

انجام شده‌اند از درجه اعتبار ساقط خواهند شد، اما این بدین معنا نیست که جایی برای مطالعات جامعه‌پذیری در جامعه‌شناسی کودکی وجود نداشته باشد.

چالش دیگری که، هنگام نوشتن در باره کودکان، فراروی جامعه‌شناسی کودکی قرار دارد، حفظ تعادل بین دیدگاه‌های خرد (دیدگاه‌های روان‌شناسی اجتماعی) و دیدگاه‌های کلان (دیدگاه‌های ساختاری) است. جهت‌گیری نظری اصلی من در خصوص بازتولید تفسیری^۱ به طور مشخص روان‌شناسی اجتماعی است؛ اگرچه گاه احساس می‌کردم برای این منظور باید دو کتاب جداگانه نویسم. به سبب همانند بسیاری از ماکه به آموزش دوره‌هایی در خصوص کودکی مثل رلیم، احساس می‌کنم به دو دوره یا دست‌کم دو ترم تحصیلی نیاز است تا مسائل کلان هم تحت پوشش قرار گیرند. با وجود این، به ابعاد تاریخی، جمعیت‌شناختی، اجتماعی و اقتصادی کودکی بیش‌تر خواهم پرداخت.

بخش اول کتاب به بررسی دیدگاه‌های سنتی در باره جامعه‌پذیری و رشد کودک خواهد پرداخت. آن‌ها در مقابل دیدگاه‌های من، در باره «بازتولید تفسیری»، قرار خواهد داد. یک مدل سه‌گانه از رشد یا گسترش عضویت کودکان در فرهنگ‌هایشان ارائه می‌دهد و سپس همزمان با مفهوم «بازتولید تفسیری» به انطباق دیدگاه‌های ساختاری با کودکی خواهم پرداخت. در این بخش همچنین فصل جدیدی در باره کودکان را نیز خواهم گنجاندم.

بخش دوم به بررسی جامعه‌شناسی جدید کودکی و بستر تاریخی و فرهنگی آن می‌پردازد. در این فصل به بررسی و ارزیابی دقیق و ضروری از کارهای انجام گرفته در باره تاریخ کودکی و معرفی تاریخ جدیدی از خواهم پرداخت و چند مثال بارز آن را ارائه خواهم کرد. در پایان نیز به طریقه مطالعه کودکان، خانواده‌ها و تغییرات اجتماعی در جوامع پیشرفته و در حال توسعه به بررسی کودکان و کودکی از منظری چند فرهنگی خواهم پرداخت.

بخش سوم به تعریف و بررسی اهمیت فرهنگ‌های گروه‌های همال کودکان، برای یک جامعه‌شناسی جدید کودکی اختصاص دارد. در فصل نخست این

بخش (فصل ششم) به ورود و آشنایی کودکان به ابعاد نمادین و مادی فرهنگ همالان در خانواده‌ها و همچنین بررسی این موضوع از منظر وسایل ارتباط جمعی می‌پردازم و در دو فصل بعدی موضوعات اصلی کنترل و مشارکت دسته‌جمعی در فرهنگ‌های اولیه کودکان را مورد بحث قرار خواهم داد. در فصل نهم اهمیت مفاهیمی همانند «خودمختاری»، «خود» و «هویت» در فرهنگ‌های همالان، قبل از بلوغ، بررسی خواهند شد. در این ویراست کلیه مباحث مطرح شده در مهم‌ترین آثار منتشر شده در بخش‌های دوم و سوم بازبینی شده‌اند.

چهارم به معضلات کلان‌تر می‌پردازد. در این بخش مفهوم کودک به مثابه یک مشکل اجتماعی و همچنین مشکلات اجتماعی مرتبط با کودکان بررسی خواهند شد. برای این منظور نخست به بررسی نگرانی‌های فزاینده والدین دربارهٔ کودکان سوءاستفاده قرار گرفتن کودکان در جوامع صنعتی به سرعت در حال تغییر خواهم پرداخت؛ جوامعی که والدین احساس می‌کنند کنترلشان بر زندگی فرزندشان کم‌تر شده است. سپس عکس این مسئله، بررسی خواهد شد؛ یعنی گرایش به سرکشی کودکان خصوصاً کودکان و جوانان فقیر، در جوامع جدید، که خواهم در فصل بی‌دفاع بودنشان است. فصل دهم و یازدهم به بحثی مشروح در بارهٔ بیعت و گمراهی مسائل اجتماعی کودکان (شامل گستره جهانی روندهای فقر، بی‌ثباتی خانوار و خشونت) اختصاص یافته است. در این فصل‌ها به ارائهٔ شاخص‌های بارز و داده‌های مرتبط با کیفیت زندگی کودکان می‌پردازم و این نکته را مد نظر قرار می‌دهم که در چه مناطقی شاهد پیشرفت بوده‌ایم. همچنین نشان خواهم داد در کدام بخش‌ها چه در حوزه پژوهش و چه در حوزه سیاست اجتماعی، کارهای بیش‌تری باید انجام شود. در فصل آخر طرح‌هایی، با درجات متفاوت اهمیت، ارائه خواهم کرد. این مطالب مربوط به هریک را مد نظر قرار خواهم داد. در آخرین بخش ستایش من از زندگی کودکان و دوره‌های کودکی به وضوح به طرفداری سیاسی از آنها تبدیل می‌شود. می‌دانم که ممکن است بسیاری خوانندگان، مخالف برخی جنبه‌های دیدگاه‌هایم باشند، با وجود این، امیدوارم فقط تعداد کمی از آنها این دیدگاه‌ها را همراه‌کننده تلقی کنند. در هر دو مورد از شما دعوت می‌کنم به بحث ما ملحق شوید.

برای چاپ اول و دوم این کتاب افراد بسیاری به من کمک کردند. برخی صاحب‌نظران در بسط علایق تئوریکم به کودکان و برخی دیگر نیز در تشویقم به توسعه و پالایش دیدگاه‌های تئوریکم مؤثر بوده‌اند. از گروه اول می‌توان به آرون سیکورل^۱، کسی که اثرش در خصوص جامعه‌پذیری، محرک من برای پژوهش در این حوزه بوده است، اشاره کرد و از گروه دوم باید از لئونارد (اسلیتس) کوترل^۲ نام برد که حمایتش از من در روزهای فارغ‌التحصیلی‌ام بسیار مهم بود. اسلیتس متقاعدم کرد باید به تحقیقی بپردازم که به آن ایمان دارم و از من خواست که آن تحقیق خارج از جریان اصلی جامعه‌شناسی هم بود انجامش دهم و تشویقم کرد خلاف جریان شناکنم، کاری که به رغم اقدام به آن، در طول سال‌های گذشته هنوز غرق نشده‌ام. اثر مردم‌نگارانه شیرلی بریس هلت^۳ در خصوص کودکان، خواننده‌ها اهمیت روشنگرانه مهمی برایم داشته است. در سال‌های اخیر دیدگاه من در خصوص کودکان و کودکی توسط افرادی چون لنا الانن، آپریل بری فیلد^۴، پیا کریستنسن^۵، کندی گودوین^۶، الیسون جیمز^۷، بری مایال، الن پروت، جنز کورترویس^۸، باربارا روگوف^۸، بری تورن، جیمز ورج^۹ و جیمز یونیس^{۱۰}، هم تحسین شده و هم به چالش کشیده شده‌اند.

در انجام کار اولیه‌ام تا حدود زیادی تنها بوم، اما در پانزده سال گذشته تعدادی از همکاران در تبیین، پالایش و توسعه سیستم تفکرات و همچنین در تحقیقات میدانی کمکم کردند و حالا از دوستان خود من به‌شمار می‌روند. این افراد عبارتند از: آرت الدرسون^{۱۱}، هیلاری آیدت^{۱۲}، مرچل سگارد برنتزن^{۱۳}،

1. Aaron Cicourel

3. Shirley Brice Heath

5. Pia Christensen

7. Alison James

9. James Wertsch

11. Art Alderson

13. Sigurd Berentzen

2. Leonardo (Slats) Cottrell

4. April Brayfield

6. Candy Goodwin

8. Barbara Rogoff

10. James Younis

12. Hilary Aydt

جنی کوک گامپرز^۱، دونا ادر^۲، فرانکا امیلیانی^۳، آن-کاریتا اوالدسون^۴، لورا فینگرسون^۵، سوزان گاسکینز^۶، کاترین هادلی^۷، دیو هیس^۸، دوگ مینارد^۹، پگی میلر^{۱۰}، الیزابت نلسون^{۱۱}، تام ریزو^{۱۲}، براون روزیر^{۱۳}، یورگن استریک^{۱۴}، هیتز ساگیوکا^{۱۵}، گراهام تام لینسون^{۱۶}، سیلویا زتی^{۱۷} و به ویژه لوئیزا مولیناری^{۱۸}. همچنین مایلم از همکارم بولیمینگتن^{۱۹} در دانشکده جامعه‌شناسی دانشگاه ایدایانا، که همیشه به شدت از من حمایت و مرا به کار با کودکان تشویق کرده است، تشکر کنم. سرانجام مایلم سپاسم را نثار کسانی کنم که به بازبینی دست‌نوشته‌هایم پرداختند و توضیحات روشنگر و مفیدی به من ارائه کردند. همچنین بدم است از برخی افراد در انتشارات پین‌فرگ^{۲۰}، به ویژه استیو روبرو^{۲۱}، ویراستار چاپ اول این کتاب و جری وستبی^{۲۲}، ویراستار چاپ جدید، تشکر کنم. سرانجام مایلم سپاسگزار تمامی معلمان و کودکانی باشم که در سی سال گذشته با من کار کرده‌اند و داندن وارد دنیاهای آنها شوم و بخشی از این دنیاها باشم. دوستی آنها زندگی مرا به نفع و نسبت به حال و آینده کودکی بسیار خوشبین کرده است.

ویلیام ای. کورسارو

1. Jenny Cook Gimpertz
3. Franca Emiliani
5. Laura Fingerson
7. Kathryn Hadley
9. Doug Minard
11. Elizabeth Nelson
13. Kathryn Brown Rosier
15. Heather Sugioka
17. Silvia Zetti
19. Bloomington
21. Steve Rutter

2. Donna Eder
4. Ann-Carita Evaldsson
6. Suzanne Gaskins
8. Dave Heise
10. Peggy Miller
12. Thomas Rizzo
14. Jurgen Streeck
16. Graham Tomlinson
18. Luisa Molinari
20. Pine Forge Press
22. Jerry Westby